

World Study. (2018). Середня освіта в Швейцарії для українців.
<https://world-study.ua>

Гуржій, А., Радкевич, В., & Пригодій, М. (2023). Підвищення якості підготовки майбутніх фахівців із використанням віртуальних навчальних комплексів. *Нові технології навчання*, (97), 42–50.
<https://doi.org/10.52256/2710-3560.97.2023.97.05>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

Radkevych, O., Pryhodii, M., & Radkevych, V. (2025). Artificial intelligence use in assessing the learning outcomes of future engineers. In M. E. Auer & T. Rüttmann (Eds.), *Futureproofing engineering education for global responsibility. ICL 2024. Lecture Notes in Networks and Systems* (Vol. 1260, pp. 557–564). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_55

— 90 —

УДК 377:37.014.5:37.014.6(492)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОРОЛІВСТВІ НІДЕРЛАНДИ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ

Алла Онищенко,
доктор філософії, науковий співробітник
відділу зарубіжних систем професійної освіти
Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0001-6098-8792>
e-mail: aponyshchenko@ukr.net

Анотація. Розглянуто особливості забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди, що базується на чіткій законодавчій базі, включно із законами про обов’язкову освіту, освіту дорослих і професійно-технічну освіту, вищу

професійну освіту та наукові дослідження. Описано роль інституційних механізмів контролю якості та акредитації програм професійної освіти і підготовки відповідно до стандартів якості.

Ключові слова: професійна освіта і підготовка, система забезпечення якості, законодавча база, інституційні механізми, Королівство Нідерланди.

ENSURING THE QUALITY OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS: FEATURES OF THE LEGISLATIVE FRAMEWORK

*Alla Onyshchenko,
Doctor of Philosophy, Research
Fellow Department of Foreign Vocational
Education Systems of the Institute of Vocational
Education of the NAES of Ukraine*

Abstract. This study examines the features of quality assurance in vocational education and training in the Kingdom of the Netherlands, which is based on a well-defined legislative framework, including laws on compulsory education, adult education and vocational-technical education, higher vocational education, and scientific research. The role of institutional mechanisms for quality control and accreditation of vocational education and training programs in accordance with quality standards is described.

Keywords: vocational education and training, quality assurance system, legislative framework, institutional mechanisms, Kingdom of the Netherlands.

Система професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди є однією з найбільш розвинених у Європі, що обумовлено її багаторівневою структурою та дуальним підходом до організації навчання, що дає змогу студентам отримувати як теоретичні знання, так і практичні навички (Nuffic, 2020). Однією з ключових особливостей нідерландської системи освіти є високий ступінь автономії навчальних закладів у рамках законодавчих вимог. Школи, коледжі професійної освіти та вищі навчальні заклади мають право самостійно визначати зміст освітніх програм, методи викладання та внутрішню організацію освітнього процесу, якщо це не суперечить

стандартам якості, встановленим державою (OECD, 2019). Наприклад, приватні школи можуть базувати свою діяльність на релігійних принципах, а навчальні заклади професійної освіти – адаптувати освітні програми до потреб місцевих роботодавців. Водночас автономія супроводжується відповідальністю: заклади зобов’язані регулярно звітувати перед Інспекцією освіти та демонструвати відповідність критеріям якості (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022). Такий підхід дає змогу системі професійної освіти і підготовки залишатися гнучкою та адаптивною до змін у суспільстві й економіці.

Центральним елементом є система забезпечення якості, яка гарантує високий рівень професійної підготовки фахівців, їхню конкурентоспроможність на ринку праці та сприяє економічному й суспільному розвитку країни (OECD, 2019). Забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди базується на чіткій законодавчій базі та ефективних інституційних механізмах. Ці інструменти не лише встановлюють національні стандарти, але й забезпечують їх дотримання через систему акредитації, інспекційних перевірок та залучення стейкхолдерів (Beleidsnota onderwijs 2021–2025, 2021). До основних законодавчих документів, що регулюють забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди належать: закон про обов’язкову освіту (Leerplichtwet, 2022), закон про освіту дорослих і професійно-технічну освіту (Wet educatie en beroepsonderwijs, 2023), закон про вищу освіту та наукові дослідження (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, 2021). Зокрема закон про обов’язкову освіту є основним нормативним документом, який регулює систему освіти в Нідерландах на всіх рівнях (Leerplichtwet 2022). Цей закон встановлює загальні принципи функціонування освітньої системи, гарантуючи її доступність, якість та відповідність суспільним потребам. Він визначає права та обов’язки учнів (студентів), батьків, учителів і адміністрації навчальних закладів, а також встановлює стандарти якості, які є обов’язковими для всіх типів шкіл, незалежно від їхньої форми власності (державні чи приватні). Важливою особливістю цього закону є забезпечення свободи освіти, закріпленої в Конституції Королівства Нідерланди (стаття 23) (Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden, 2023). Це дає змогу створювати приватні школи на основі релігійних чи педагогічних переконань за умови дотримання державних стандартів (De Wit, 2018).

Закон також регулює питання фінансування, яке надається як державним, так і приватним навчальним закладам з урахуванням положень принципу рівності, якщо вони відповідають встановленим критеріям. Крім того, освітнє законодавство визначає роль Інспекції освіти, яка здійснює нагляд за дотриманням стандартів і якістю навчання (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022).

Закон про освіту дорослих і професійно-технічну освіту є спеціалізованим нормативним актом, який регулює професійну освіту і підготовку фахівців у Королівстві Нідерланди (Wet educatie en beroepsonderwijs, 2023). Цей закон спрямований на підготовку кваліфікованих кадрів для ринку праці та встановлює вимоги до змісту освітніх програм, кваліфікацій випускників і співпраці навчальних закладів із роботодавцями. Закон визначає чотири рівні професійної освіти і підготовки (від першого до четвертого), кожен з яких відповідає певному ступеню підготовки – від базових професійних навичок до середнього менеджменту (MBO Raad, 2020). Він також зобов'язує навчальні заклади розробляти освітні програми, що відповідають потребам економіки, та передбачає тісну співпрацю з підприємствами через організацію практичного навчання. Окрім того, закон про освіту дорослих і професійно-технічну освіту регулює процедури акредитації освітніх програм і контроль якості. У реалізації цих завдань важлива роль надається Інспекції освіти у співпраці з галузевими організаціями (NVAO, 2022).

До додаткових законів, що регулюють розвиток окремих сегментів системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Нідерландах відносять Закон про вищу освіту та наукові дослідження (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, 2021). Він охоплює вищу професійну освіту (De Boer et al., 2017) й визначає стандарти для бакалаврських і магістерських професійних програм, вимоги до акредитації, а також права й обов'язки студентів і викладачів. Означений закон також регулює діяльність Нідерландської організації з акредитації, яка оцінює якість вищої освіти (NVAO, 2022). Окремі постанови стосуються фінансування навчальних закладів, що базуються на кількості студентів і результатах їхньої діяльності, а також інспекційних перевірок, що проводяться регулярно для забезпечення відповідності стандартам (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022). Нормативні акти також можуть

уточнювати вимоги до спеціальної освіти чи освітніх програм для студентів із особливими потребами (European Commission, 2020).

У дотриманні положень цих законів щодо забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців важлива роль відводиться Міністерству освіти, культури і науки (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (n.d.) – центральному органу, який здійснює загальне керівництво системою освіти в Королівстві Нідерланди. Воно відповідає за формування національної освітньої політики, розроблення законодавчої бази та забезпечення її впровадження на всіх рівнях – від початкової до вищої освіти. Міністерство визначає стратегічні цілі, такі як підвищення якості навчання, забезпечення рівного доступу до професійної освіти і підготовки кваліфікованих кадрів для економіки країни (OECD, 2019). Одним із ключових завдань міністерства є розподіл фінансування, зокрема для навчальних закладів. Фінансування надається на основі прозорих критеріїв, таких як кількість учнів чи студентів і якісні результати діяльності навчальних закладів. Міністерство освіти, культури і науки також координує міжнародну співпрацю в галузі професійної освіти, сприяючи інтеграції нідерландської системи у європейський та глобальний контекст (European Commission, 2020).

Незалежним органом, підзвітним Міністерству освіти, культури і науки, який здійснює зовнішній контроль якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди є Інспекція освіти (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022). Її основна функція – регулярні перевірки навчальних закладів усіх рівнів, від початкових шкіл до вищих навчальних закладів. Перевірки проводяться планово або у відповідь на скарги чи виявлені проблеми. Інспектори оцінюють наскільки навчальні заклади відповідають національним стандартам якості, визначеним у освітньому законодавстві (Beleidsnota onderwijs 2021–2025, 2021). Під час перевірок аналізуються такі аспекти, як рівень викладання, результати навчання учнів (студентів), управління навчальними закладами, умови навчання тощо. За результатами перевірок Інспекція публікує звіти та, за необхідності, надає рекомендації щодо покращення діяльності навчальних закладів (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022). Навчальні заклади отримують рекомендації щодо вдосконалення, а в разі серйозних недоліків до них можуть бути застосовані санкції, такі як скорочення фінансування чи зміна керівництва. Цей механізм дозволяє не лише виявляти слабкі місця, а й

стимулювати заклади до постійного покращення своєї роботи (OECD, 2019).

Навчальні заклади в Нідерландах також зобов'язані впроваджувати внутрішні системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки. Це передбачає самооцінювання, яке проводиться регулярно для аналізу власної діяльності та внутрішні аудити, спрямовані на перевірку відповідності стандартам (De Boer et al., 2017). Наприклад, коледжі професійної освіти розробляють власні плани якості, які охоплюють цілі навчання, методи викладання та результати навчання студентів (MBO Raad, 2020). Такі системи дають навчальним закладам змогу своєчасно виявляти проблеми та адаптувати програми до змін у суспільстві чи економіці (OECD, 2019). Внутрішні стандарти та процедури моніторингу часто узгоджуються з вимогами Нідерландської організації з акредитації та Інспекції освіти, що забезпечує гармонію між зовнішнім і внутрішнім контролем якості професійної освіти і підготовки (NVAO, 2022).

Важливим елементом забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди є залучення зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів. Зокрема роботодавці відіграють ключову роль у розробленні освітніх програм, беруть участь у формуванні навчальних планів і оцінюванні їх практичної спрямованості для системи професійної освіти і підготовки (MBO Raad, 2020). Наприклад, через договори про практичне навчання представники бізнесу безпосередньо впливають на підготовку фахівців. З іншого боку, зворотний зв'язок від студентів і випускників слугує інструментом для вдосконалення змісту і форм організації професійної освіти. Навчальні заклади регулярно проводять опитування, щоб оцінити задоволеність студентів навчанням, якість викладання та відповідність освітніх програм очікуванням (Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education, 2022). Ці дані використовуються для коригування змісту курсів і підвищення їхньої ефективності. Такий підхід забезпечує тісний зв'язок між професійною освітою і підготовкою та реальними потребами ринку праці й суспільства (European Commission, 2020).

У забезпеченні якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди важливу роль відіграє Рада з професійної освіти. Вона має статус асоціації, яка представляє інтереси навчальних закладів системи професійної освіти і підготовки. Ця організація об'єднує близько 60 коледжів і виступає їхнім голосом у діалозі з урядом, бізнесом й суспільством (MBO Raad, 2020). Основна роль Ради

полягає в координації співпраці між навчальними закладами та роботодавцями, що є критично важливим для ефективної підготовки студентів до професійної діяльності. Рада сприяє розробленню освітніх програм, які відповідають актуальним потребам ринку праці, та підтримує впровадження практичного складника навчання шляхом укладання угод із підприємствами (MBO Raad, 2020). Окрім того, Рада займається адвокацією інтересів сектору професійної освіти і підготовки, наприклад, у питаннях фінансування й законодавчих змін, а також проводить дослідження та обмін передовими практиками між навчальними закладами. Завдяки цьому вона зміцнює позиції професійної освіти і підготовки як ключового елемента економічного розвитку країни (OECD, 2019).

Отже, система професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди регулюється чітко структурованою законодавчою базою, що охоплює різні рівні освіти – від початкової до вищої і враховує як загальні стандарти, так і специфічні вимоги до окремих видів навчання (Nuffic, 2020). Основні законодавчі документи створюють нормативну базу для стандартизації змісту професійної освіти і підготовки фахівців, розширення доступу молоді і дорослих до освітніх програм. Міністерство освіти, культури і науки забезпечує загальне керівництво й фінансування, Інспекція освіти здійснює зовнішній моніторинг якості, а Рада (асоціація «MBO Raad») професійної освіти зміцнює зв'язок із ринком праці. Ці інструменти разом формують цілісну систему, яка підтримує якість професійної освіти і підготовки, її практичну спрямованість і відповідність сучасним вимогам суспільства й ринку праці.

Передбачається, що у майбутньому система професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди розвиватиметься на основі посилення автономії навчальних закладів, щоб ще гнучкіше реагувати на локальні потреби ринку праці. Зростаюча роль стейкхолдерів, зокрема роботодавців, сприятиме кращій адаптації освітніх програм до реалій ринку праці та підвищенню їхньої актуальності. Однак існують і виклики, пов'язані зі швидкими змінами в економіці, такими як автоматизація та цифровізація. Для підвищення рівня конкурентоспроможності система потребуватиме постійного оновлення змісту освітніх програм, посилення практичної складової професійної підготовки фахівців та інтеграції нових педагогічних технологій у процес навчання.

Нідерландський досвід може стати цінним прикладом для інших країн, зокрема України, де система професійної освіти перебуває на етапі реформування. Для забезпечення якості професійної освіти в Україні доцільно створити чітку законодавчу базу, яка б поєднувала стандартизацію з автономією закладів професійної освіти, за зразком Королівства Нідерланди. Важливо також розвивати інституційну підтримку шляхом створення аналогів Інспекції освіти та Ради професійної освіти, які б відповідали за контроль якості професійної освіти та підвищення рівня підготовки випускників до професійної діяльності. Залучення роботодавців до розроблення освітніх програм і використання зворотного зв'язку від студентів може позитивно позначитися на підвищенні практичної цінності професійної освіти. Загалом, адаптація нідерландських підходів із урахуванням національних особливостей сприятиме побудові в Україні ефективної та орієнтованої на ринок праці системи професійної освіти.

Список посилань

- De Boer, H., Enders, J., & Westerheijden, D. F. (2017). *Higher education governance and quality assurance in the Netherlands*. Springer.
- De Wit, H. (2018). Freedom of education in the Netherlands: Historical and contemporary perspectives. *Journal of Educational Policy*, 33(5), 645-660. <https://doi.org/10.1080/02680939.2018.1447751>
- European Commission. (2020). *Education and training monitor 2020: Netherlands*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/>
- Inspectie van het Onderwijs. (2022). *Annual report 2021: Quality assurance in Dutch education*. <https://www.onderwijsinspectie.nl>
- MBO Raad. (2020). *Vocational education and training in the Netherlands*. <https://www.mбораad.nl>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2021). *Beleidsnota onderwijs 2021-2025*. <https://www.rijksoverheid.nl>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2023). *Wet educatie en beroepsonderwijs*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/>
- Nuffic. (2020). *Education in the Netherlands*. <https://www.nuffic.nl/en/subjects/study-in-nl/education-in-the-netherlands>
- Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). (2022). *Framework for accreditation in the Netherlands*. <https://www.nvao.net>

OECD. (2019). *Education at a glance 2019: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022). *Leerplichtwet*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002628/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2021). *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023). *Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden*. Retrieved from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001840/>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (n.d.). *Ministry of Education, Culture and Science*. Retrieved from <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science>

— 90 —

УДК 37.014.5(493)

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ В БЕЛЬГІЇ

Анна Остапенко,
доктор філософії, старший науковий
співробітник відділу зарубіжних систем
професійної освіти Інституту професійної
освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-2669-7227>
e-mail: annostapenko1989@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто систему забезпечення якості професійної освіти у франкомовній Бельгії, зосереджуючись на Франкомовній рамці кваліфікацій. Вона аналізує впровадження компетентнісного підходу та сертифікації за результатами навчання, а також роль різних установ у забезпеченні якості освіти. На основі бельгійського досвіду у статті виділено ключові особливості